

Westerlund, H., i Gaunt, H. (Ur.) (2022).

Expanding Professionalism in Music and Higher Music Education: A Changing Game (SEMPRE Studies in the Psychology of Music).

London i New York: Routledge, Taylor and Francis Group.

Otvoreni pristup knjizi na poveznici:
<https://www.taylorfrancis.com/books/oa-edit/10.4324/9781003108337/expanding-professionalism-music-higher-music-education-helena-gaunt-heidi-westerlund>), 182 str.

U izdanju Routledgea objavljena je knjiga *Expanding Professionalism in Music and Higher Music Education: A Changing Game* u tiskanom i e-izdanju. Kako i sam naslov kaže, djelo zaista pruža nova pravila igre u videnju profesionalizma glazbenika u svijetu koji je u posljednjih nekoliko godina donio značajne promjene za sve izvedbene umjetnosti. U predgovoru knjige navodi se kako je svrha izdanja pružiti uvid u drugačiju viziju uspješnog profesionalnog glazbenika u današnjem društvu, kao fleksibilnog i etičkog stručnjaka koji je integriran *u* i *sa* zajednicom, kao i *za* zajednicu i društvo u cjelini, u dijalogu s promjenama koje se u njemu događaju. Novi profesionalizam prikazan je kao dinamičan koncept podlozan stalnom razvoju i transformaciji, što visoko glazbeno obrazovanje stavlja u proaktivnu poziciju jer je njegova uloga kreirati eksperimentalne prostore u kojima će studenti moći istraživati i razvijati glazbene prakse kao podršku razvoju profesije u zajednici, ali i širem društvu.

Urednice ovog izdanja renomirane su stručnjakinje u području visokoškolske glazbene pedagogije, doktorice znanosti Heidi Westerlund, profesorica sa Sibelius Akademije u Helsinkiju (Finska) te Helena Gaunt, profesorica i dekanica Kraljevskog Koledža za glazbu i dramu u Cardiffu (UK). Knjiga je dio serijala *SEMPRE*

Studies in Psychology of Music, koji objedinjuje istraživanja iz područja pedagogije, psihologije i glazbe. Istraživanja koja knjiga objedinjuje provedena su u sklopu projekta ArtsEqual¹ u Finskoj koji se bavi istraživanjem umjetnosti i javnih servisa. Knjiga je podijeljena u deset poglavlja koja su napisali stručnjaci iz europskih i australskih visokoškolskih institucija, a glavni joj je fokus na izvedbenim tradicijama u zapadnoeuropskoj klasičnoj glazbi koje dominiraju visokim glazbenim obrazovanjem.

U prvom poglavlju Liisamaija Hautsalo predstavlja suvremenu lokalnu opernu praksu u Finskoj, koja se producira za ljude, ali i sa ljudima iz zajednice. Hautsalo u ovoj studiji slučaja propituje što za crkvenog glazbenika znači djelovati izvan crkve kao institucije kako bi služio zajednici kroz stvaranje lokalne opere i može li takva opera utjecati na samu zajednicu. Autoričina analiza obrađuje odnose između glazbenog i društvenog aspekta, amaterizma i profesionalizma, ali i marginalizacije ovakve vrste rada u znanosti i medijima, unatoč njegovom potencijalu za zajedničko djelovanje crkve, lokalne i znanstvene zajednice, pa čak i vojske. Time proširuje i shvaćanje opere koja može promijeniti odnos lokalne zajednice prema glazbi, kao i uvriježene stavove prema tradicionalnom, jednoznačnom i institucionalnom poimanju opere. Poglavlje otvara pitanje može li opera kao umjetnička forma i danas biti relevantna, kao i može li otvoriti često tradicionalno orijentirane institucije, u kojima je opera sinonim za prestiž, prema novim oblicima umjetničkog djelovanja u zajednici.

Tuulikki Laes, Heidi Westerlund, Eva Saether i Hanna Kamensky u drugom poglavlju analiziraju tri studije slučaja iz Finske i Švedske u kojima su opisane promjene u profesionalnom djelovanju glazbenika. Umjesto tradicionalnog *top-down* pristupa služenju institucionalnim strukturama, naglašavaju *bottom-up* pristup kojim pojedinci postaju pokretači promjena kroz svoj profesionalni angažman. Kao ključni faktor prilagodbe glazbenih škola društvenim promjenama vide *građanski profesionalizam* koji podrazumijeva kombinaciju kvalitete (tradicionalno vezanu isključivo uz dimenziju glazbe), jednakosti i inkluzije. O društvenoj odgovornosti u kontekstu glazbe u dosadašnjoj se literaturi najviše piše u kontekstu visokoškolskih glazbenih institucija, stoga je ovo poglavlje važno jer adresira glazbene škole i obrazovanje budućih nastavnika koje se pod utjecajem promjena na školskoj razini polako mijenja odozdo prema gore. Po uzoru na Johna Deweyja, autorice glazbenike i glazbene pedagoge smatraju čuvarima umjetničke kvalitete kao i pokretačima demokratizacije glazbenog obrazovanja jer se dinamika u školama sve više kreće od tehno-kratske prema participativnoj. Dajući primjere tranzicije nordijskih glazbenih škola prema

¹ www.artsequal.fi (pristup na dan 12. 3. 2025.)

žanrovskoj raznolikosti i usmjerenosti na potrebe učenika svih životnih dobi, kao i društvu zahvaćenom demografskim promjenama koje znatno utječu na obrazovanje, pružaju izuzetno korisne smjernice djelovanja onim zemljama koje takva tranzicija tek očekuje u budućnosti.

U trećem poglavlju Ailbhe Kenny promovira relacijski pristup obrazovanju kroz partnerske projekte između sveučilišta i zajednice koji propituju elitizam akademije. Oslanjajući se na Bourdieuovu teoriju polja i Sojin koncept trećih prostora, kroz tri studije slučaja s Mary Immaculate Koledža pri Sveučilištu u Limericku (Irska), autorica prikazuje hibridne prostore, oblike učenja, izazove i potencijale nastale u dijalogu između institucije i zajednice. Posebno je značajan opis zborskog projekta u kojem sudjeluju djeca slabijeg socio-ekonomskog statusa, koji je ostvario suradnju s gostujućom umjetnicom i zaokret prema repertoaru suvremene klasične glazbe. Poglavlje je zanimljivo i u smislu metodologije koju autorica koristi u istraživanju ovakvih suradnji, oslanjajući se na refleksivne dnevnike studenata koji pokazuju promjenu uvjerenja o ranjivim skupinama u društvu koja su se dogodila u samom procesu. Uz studiju slučaja Kenny raspravlja i o transnacionalnim međuinstitucionalnim partnerstvima te nejednakostima u razmjenama studenata i nastavnika baziranu na raznolikoj dinamici moći na institucionalnoj i *policy* razini (*top-down*). Ono što promovira kao jedino pravo partnerstvo je relacijski pristup na individualnoj razini te rad u zajednicama glazbene prakse u kojima svi uključeni akteri sudjeluju u zajedničkom planiranju, stvaranju i refleksiji. Situacijsko učenje i generiranje znanja iz direktne interakcije sa svima uključenima pokazuje da je obrazovanje na visokoškolskim institucijama neodvojivo od dijaloga sa svijetom u kojem živimo, kao i da je to zajedništvo ključ rješavanja problema u zajednici, što može biti koristan putokaz visokoškolskim nastavnicima i upravama muzičkih akademija prema razvoju civilne misije institucije.

Tematiku trećih prostora nalazimo i u posljednjem poglavlju u kojem Katja Thomson kao istraživačica-praktičarka kritički sagledava vlastiti profesionalni put i širenje profesionalnih vidika kroz osnivanje i rad s ansamblom *World In Motion*. Ansambl je nastao 2015. u Finskoj kao prostor suradnje između izbjeglica, studenata i profesora sa Sibelius Akademije. Kroz rad s ansamblom autorica propituje vlastiti profesionalni identitet i otvara temu glazbe kao prostora inkluzije. Zanimljivost ovog poglavlja ogleda se u izboru metodološkog pristupa, s obzirom na to da autorica bira ulogu promatrajuće sudionice u okviru *at-home* etnografije. Ovakav odabir metodologije omogućio joj je stavljanje fokusa na aktivistička i društvena pitanja, kao i kritičku refleksivnost koja započinje osvještavanjem i prihvaćanjem vlastite elitističke pozicije, a nastavlja se rekonceptualizacijom institucionalnih prostora te redefiniranjem svrhe umjetničkih aktivnosti u njemu. Kao i u trećem poglavlju, i

ovdje je korišten reflektivni dnevnik kao način prikupljanja podataka, što može biti osobito korisno svim voditeljima ansambala koji teže reflektivnom pristupu vlastitoj praksi. Dodatnu vrijednost daje i usporedba konteksta s obzirom na to da doznajemo da se autorica školovala u Londonu gdje ovakve prakse postoje već dugi niz godina, a opisuje njihovo uvođenje u Finskoj u kojoj takvi pristupi tek traže svoj prostor.

U četvrtom poglavlju Gemma Carey i Leah Coutts predstavljaju način na koji Queensland Konzervatorij u Australiji odgovara na izazove suvremenog društva kroz razvoj *transformativnog profesionalizma* kao temelja za redefiniranje veza između profesionalnog obrazovanja i društva kroz prilagođavanje i usklađivanje postojećih visokoškolskih kurikuluma. Iako u svijetu već postoje specijalizirani studijski programi kojima je fokus upravo na društvenom angažmanu glazbenika, snaga ovog teksta leži upravo u tome što pokazuje primjer dobre prakse kolektivne i promišljene intervencije u postojeće programe kroz prilagodbe i inovacije u pogledu uvođenja novih kolegija, programa mobilnosti, aktivnosti i nastupa u zajednici, te profesionalnog usavršavanja nastavnika. Time se u ovom poglavlju zagovara važnost situacijskog i holističkog pristupa učenju te mijenjanje odnosa moći između studenata i nastavnika.

Slijedi još jedno australsko iskustvo. U petom poglavlju Jennifer Rowley, Dawn Bennett i Anna Reid dokazuju da proširenje shvaćanja profesionalizma ne mora nužno uključivati stvaranje partnerstava sa zajednicom, već je potrebno kod studenata razvijati vještine i sposobnost metakognicije kako bi se aktivno angažirali u svojem profesionalnom razvoju kao informirani građani i pokretači promjena. Kroz *model profesionalnog učenja* i *employABILITY okvir* koje su autorice razvile u ranijim radovima, pružen je uvid u studentske opise vlastitog iskustva učenja koji ilustriraju način njihovog doživljaja procesa postajanja glazbenim stručnjacima. Na uzorku od 36 studenata sa sveučilišta u Australiji ovo je kvantitativno istraživanje pokazalo da su studenti svjesni prekarne prirode glazbenih zanimanja, kao i da su usklađivanje glazbenog *selfa* i karijere, strukturirano i postepeno učenje kroz stručne prakse na tržištu, te zamišljanje višestrukih identiteta ključno u donošenju odluke o vlastitom profesionalnom putu. U tom je smislu i sâm naslov poglavlja *Rewriting the score: How pre-professional work and employability development can improve student thinking* indikativan jer ukazuje na potrebu kontinuiranog prepravljavanja tradicionalnih narativa profesionalnog puta iz fakultetskog obrazovanja na tržište rada.

Kai Lehikoinen, Anne Passila i Allan Owens u šestom poglavlju analiziraju kako se profesionalni identitet umjetnika oblikuje u transprofesionalnim radnim kontekstima i kreativnim ekonomijama. Kroz pilot-program *Artist as Developer: Artistic Interventions in Organisations* koji se već deset godina provodi na Uniarts Helsinški, istražuju kako umjetnici mogu razviti kompetencije za umjetničke intervencije

u različitim organizacijama poput bolnica, staračkih domova, odgojno-obrazovnih institucija, crkvi, industrijskih organizacija i muzeja. Profesionalizam se ovdje shvaća kao društveno i situacijski konstruiran proces koji je u stalnoj mijeni, a ne kao fiksirani identitet. Posebna vrijednost poglavlja je kritičko promišljanje društveno konstruiranog profesionalizma kao dijaloškog procesa koji se najčešće suprotstavlja i dalje dominantnom liberalno-humanističkom narativu na akademijama, čija je karakteristika stabilnost, fiksiranost i samousmjerenost. Autori ističu da ulazak umjetnika u druge zajednice na akademijama može izazvati otpor prema promjenama, ali i pokazuje potrebu za redefiniranjem profesionalnog identiteta kako bi glazbenici mogli djelovati u sve raznolikijem društvenom i tržišnom okruženju.

U sedmom poglavlju Katja Sutela, Sanna Kivijarvi i Eeva Anttilla istražuju kako utjelovljene pedagoške prakse mogu proširiti poimanje profesionalizma u umjetničkom obrazovanju. Kao primjere iznose dvije studije slučaja proizašle iz recentnih promjena odgojno-obrazovnog sustava u Finskoj: glazbeno obrazovanje u školi Resonaari za učenike s posebnim potrebama te pripremni program učenja finskog jezika za učenike imigrante. Utjelovljeni dijalog u oba konteksta omogućuje učenicima sudjelovanje i učenje u situacijama u kojima verbalna komunikacija nije moguća, pritom otvarajući i važna etička i pedagoška pitanja. Vrijednost ovog poglavlja nije samo u tome što daje uvid u proces kinestetičkog učenja jezika u finskim kurikulumima u kojima inače ne postoji ples, već i u tome što pokazuje načine otvaranja zajedničkih prostora i kreativnih partnerstava unutar zajednice (primjerice, između škola i umjetničkih organizacija). Oba slučaja pokazuju na koji način utjelovljene pedagoške interakcije u glazbenom i plesnom obrazovanju mogu podržati senzitivnost učitelja na potrebe različitih učenika, stoga mogu biti vrijedno štivo svakom učitelju.

U osmom poglavlju Karolien Dons i Helene Gaunt opisuju promjene u dinamici moći za glazbenike koji se bave zapadnoeuropskom klasičnom glazbom i razvojem participativnih glazbenih aktivnosti u bolnicama. Autorice se pritom oslanjaju se na sve veći korpus istraživanja o pozitivnom utjecaju glazbe na dobrobit, kao i humaniziranje medicinskih okruženja. Holistički pristup dinamici moći kroz muziciranje u bolnici kao hibridnom okruženju pokazuje kompleksnost takvih odnosa, kao i etička pitanja te način na koji izazivaju postojeće konvencije vezane uz muziciranje i nastup u području zapadnoeuropske klasične glazbe. Poglavlje daje perspektivu muziciranja kao kulture učenja, što bi u konceptualnom smislu moglo biti značajno za bilo kojeg glazbenika koji se želi kritički i etički osvrnuti na vlastitu profesionalnu praksu. U zaključku autorice apeliraju na promjene u visokom obrazovanju i stvaranje demokratičnijih prostora i praksi koji mijenjaju odnose moći između nastavnika

i studenta, te razvijaju njihovu svijest o povezanosti tijela, prostora i uma u samom činu muziciranja.

Apel za integriranje novih oblika profesionalizma u obrazovne politike akademija nalazimo i u devetom poglavlju autorice Taru-Anneli Koivisto, koje se također odnosi na profesionalnu praksu glazbenika u bolničkim kontekstima, odnosno na *hibridni profesionalizam* glazbenika na neonatalnim jedinicama intenzivne njege. Koivisto pokazuje kako su ovako složeni i osjetljivi radni konteksti danas sve više usmjereni na roditelje, koji se kroz glazbu potiču na kontakt “koža na kožu”, ljuljanje, pjevanje i druge nježne oblike interakcije s djetetom. Ključna vrijednost profesionalnog djelovanja tzv. bolničkih glazbenika nije samo tehnička glazbena vještina, već su to i situacijska etika, specifična znanja bazirana na interdisciplinarnom poznavanju postojećih istraživanja, profesionalna zrelost, emocionalna inteligencija i sposobnost rada u timu s roditeljima i zdravstvenim djelatnicima, ali i razumijevanje dinamike moći unutar bolničkih hijerarhija. Riječ je o čitavoj mreži odnosa koji se događaju unutar bolničke sobe i upravo zato autorica definira različite vrste glazbenih interakcija bitnih i novorođenoj djeci, njihovim roditeljima i rodbini, ali i medicinskom osoblju kao prilike za pauzu, smirenje ili olakšanje u često zahtjevnim situacijama u kojima se nalaze. Metodološka zanimljivost ovog poglavlja očituje se u korištenju metaforičkog razmišljanja u dijelu istraživanja. U zaključku autorica naglašava ograničenja ovakvih praksi, poput nedostatka resursa, vremena i institucionalne podrške.

Čitateljsko putovanje poglavljima ove knjige otkriva radikalnu promjenu paradigme profesionalizma glazbenika i visokoškolske glazbene pedagogije. Iz tog je razloga ona nezaobilazno štivo i svojevrsna enciklopedija suvremenog znanja, istraživanja i relacijskih pedagoških iskustava između muzičkih akademija i zajednice, namijenjena svim visokoškolskim nastavnicima koji žele razvijati svoju praksu u skladu s vremenom u kojem žive.

Ana Čorić
Doktorandica na Odsjeku za pedagogiju,
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Predavačica na Odsjeku za glazbenu pedagogiju i tambure,
Muzička akademija Sveučilišta u Zagrebu